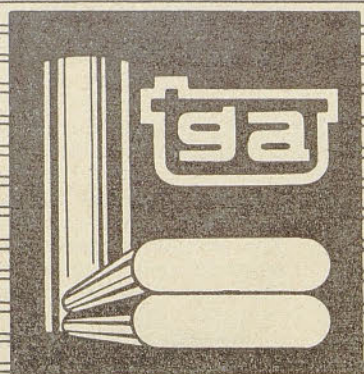

ALUMINIJ

Glasi delovnega kolektiva tovarne glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo

IZDAJA DELAVSKI SVET
TOVARNE GLINICE IN
ALUMINIJA
»BORIS KIDRIČ«
KIDRIČEVO

UREDNIŠKI ODBOR

FRANC MESKO — pred-
sednik; FILIP DOLINAR,
STOJAN KERBLER, dipl.
ing., ANTON KOKOL, CI-
RIL MURKO, IVAN MA-
ZERA, VOJTEH RAJHER,
dipl. ing., FRANC VRLIC,
VOJO VELICKOVIČ, AN-
TON ZADRAVEC in odgo-
vorni urednik STANE TO-
NEJC, dipl. ing.

Tisk CP Mariborski tisk
Maribor
Rokopisov in slik ne vra-
čamo

ŠT. 4

APRIL 1968

LETNIK VI.

OB PRVEM MAJU

Delovni ljudje socialistične Jugoslavije proslavljajo letos že svoj 23. prvomajski praznik v svobodni domovini. Mislim, da ni treba ponavljati, da je moralo za uresničitev tega preteči mnogo krvi, solz in znoja, kajti delavski razred Jugoslavije ni šel v boj proti okupatorjem iz gole želje, da bi se rešil tujega gospostva, ampak so naši delovni ljudje hoteli doseči mnogo več — da postanejo edini gospodarji svoje zemlje, v čemer so tudi uspeli.

Med vsemi našimi prazniki je prvi maj brez dvoma naš največji praznik, saj ne more biti večjega praznika, kot je prav praznik delovnega človeka, ki je po mnogih krvavih bojih za svoje pravice končno le postal pravi gospodar vsega, kar sam ustvarja.

Bolj kot na katerikoli drug praznik se danes vije nad nami naša zastava, ponosno kot nikoli poprej, pa kako tudi ne, saj je to dan našega največjega ponosa: ponosa mirnih in treznih delovnih ljudi, ki sami sebi kujejo srečnejši jutrišnji dan.

Delavsko samoupravljanje je naša zastava, pod katero se bori naš delovni človek v trdnem prepričanju, da njegovo delo ni zaman in da bo prav gotovo izšel iz te borbe kot edini zmagovalček.

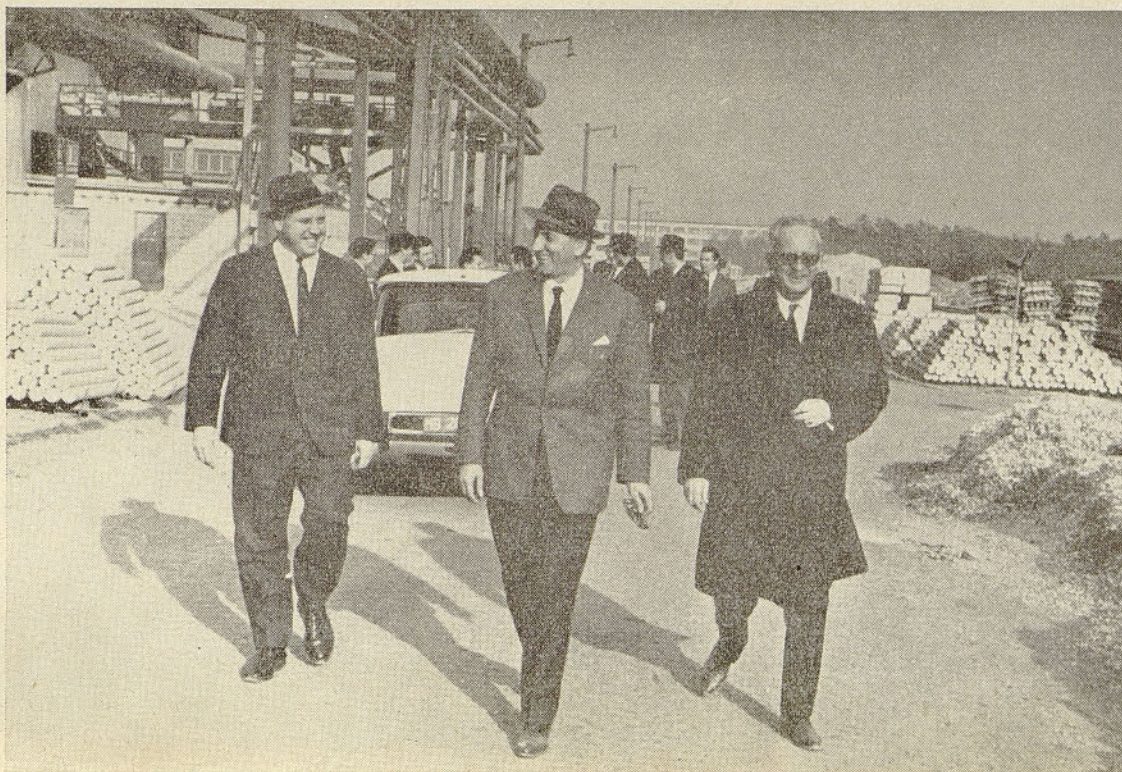
To zastavo delavskega samoupravljanja je pred skoraj osemnajstimi leti razvil naš veliki vodja ter dosleden bорец za pravice delovnega človeka tovariš TITO. Zato pa je prav ta zastava postala simbol vsega tistega, kar je naše in na kar smo seveda tudi najbolj ponosni.

Titove besede, da bomo s pravim samoupravljanjem postali edini kovači svoje usode, se tudi uresničujejo. Nekateri so že takrat podvomili v uspeh delavskega samoupravljanja in menili, da so to bile le lepe besede in nič več, nekateri posamezniki pa še danes po tolikih letih štejejo to za način, ki ne more voditi k doletenemu uspehu!

Toda stotisoči delovnih ljudi naše domovine, ki so od 1950 leta dalje že šli skozi to šolo delavskega samoupravljanja, nikakor ne mislijo tako, saj so se že trdno prepričali, da zares postajajo edini kovači svoje usode in svoje sreče, in da se v polni meri uresničujejo takratne Titove besede.

Ceprav so mnogi samoupravljavci šli skozi težko šolo samoupravljanja in mnogokrat nalezli tudi na mnoge težave in probleme, jih vsekakor njihovo prepričanje ni zapuščalo niti takrat, ko so mnogi videli, da le ne gre vse tako, kot so mnogi mislili in želeli. Spoznali so, da nobena, še tako napredna misel, ne more postati stvarnost kar čez noč in brez vsakega odrekanja mnogim stvarim.

Vsi, ki te uspehe zelo dobro vidimo, se dobro zavedamo, da bomo morali storiti še marsikaj za popolno uveljavitev delavskega (Nadaljevanje na 2. strani)

Visoki gost Mijalko Todorović si je ogledal podjetje v spremstvu Franca Popita in našega direktorja

OBISKAL NAS JE MIJALKO TODOROVIČ

Visoki gost, sekretar izvršnega komiteja centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije MIJALKO TODOROVIČ je bil v našem podjetju 21. marca popoldan. Ta dan se je mudil na Štajerskem. V Mariboru je obiskal Metalno, popoldan pa je prispel v naše podjetje v spremstvu Romana Albrehta, člana izvršnega komiteja CK ZKJ, Franca Popita, sekretarja izvršnega komiteja CK ZKS, Mirka Žlendra, predsednika skupščine občine Maribor, in Slavka Soršaka, sekretarja mestnega komiteja ZK Maribor. V našem podjetju so ga sprejeli direktor Franjo Grünfeld, dipl. inž. kem., Ivo Tušek, predsednik DS, Franjo Gnilšek, dipl. inž. kem., sekretar OO ZK, Franjo Rebernak, predsednik skupščine občine Ptuj, Tone Purg, načelnik oddelka na SO Ptuj, in Branko Gorjup, politični sekretar obč. komiteja ZKS Ptuj.

Mijalko Todorović je uvodoma povedal, da je bila zadnja seja predsedstva in izvršnega komiteja CK ZKJ posvečena predvsem večji aktivizaciji gospodarstva in da se želi zato seznaniti neposredno v gospodarskih organizacijah z raznimi problemi. V našem podjetju ga je zanimalo predvsem to, kako izkoriščamo proizvodne kapacitete in kakšne probleme imamo pri proizvodnji, kakšna je oskrba z elektno energijo in ostalimi surovinami, na kakšne težave prihajamo pri prodaji proizvodov, kakšen program razširitve imamo in kakšna je svetovna situacija na tržišču in v proizvodnji aluminija.

Na vprašanja mu je odgovarjal direktor podjetja, ki mu je povedal, da instaliranih capaci-

tet za proizvodnjo aluminija vse doslej nismo izkoristili v polni meri zaradi neredne oskrbe z električno energijo. Za naše podjetje je električna energija surovina, ki mora biti dobre kvalitete, količinsko jo pa uporabljamo v vseh dnevnih in letnih časih enakomerno. Problematična je tudi cena, ki je v povprečju previsoka in sočasno višja kot kjerkoli na svetu za proizvodnjo aluminija. Težijo nas neprodane zaloge aluminija, ki obremenjujejo fond. Aluminij še sočasno tudi uvažamo. Tudi uvoženega aluminija ne odkupujejo predelovalci, kljub temu da se le-ta prodaja z občutnimi popusti.

Tov. Todorović in tov. direktor sta se nadalje pogovarjala o

mednarodnem položaju na področju proizvodnje in prodaje aluminija.

— In naš nadaljnji razvoj? — Ta je odvisen od razpoložljivih sredstev. Investicije v aluminij-sko industrijo so zelo drage zaradi zamotanosti proizvodnega postopka. Zraven osnovne surovine — boksita — potrebujemo za proizvodnjo aluminija še celo vrsto drugih surovin, tako imenovanih industrijskih surovin, kot so: električna energija, anodna masa, kriolit, soda, premog, plini itd.

Med ogledom podjetja in zalog je tov. direktor razložil visokemu gostu proizvodni postopek v obratih glinice in v obratih aluminija.

K.-n.

27. april – dan ustanovitve OF

Ko obračamo liste naše novejšje zgodovine in se v mislih ustavimo pri pomembnih datumih, kot je dan ustanovitve OF — 27. april, spoznamo enotnost in trdno nerazdružljivo povezanost naših ljudi, v narodnoosvobodilni vojni.

Dolga, večstoletna želja za svobodo, je prerasla v srdit, dolgotrajen in pravičen boj za svobodo, enakopravnost in bratstvo naših narodov.

25. marca 1941 je profašistično usmerjena jugoslovanska buržoazija s svojo vlado Cvetković-Maček-Krek, pristopila k trojni pogodbi fašističnih sil. Val nezadovoljstva je zajel ljudske množice

in demonstracije, katerih iniciator je bila KPJ, so dosegle svoj višek 27. marca. Vse napredne, resnično domoljubne sile, so v demonstracijah, skupaj s komunisti, našle skupen jezik. Pritisk množic in pod njim padec Cvetkovićeve vlade je hkrati pomenil novo plimo revolucionarnega gibanja teh množic. KPJ je tako prevzela, po 20 letih ilegale, javno vodstvo ljudskih množic. Množično gibanje je pokazalo, da ne gre le za spremembo zunanje politične orientacije, ki je bila v mislih tistega dela buržoazije, ki je iz-

(Nadaljevanje na 2. strani)

SREČEN
PRAZNIK DELA

ŽELIJO
VSEMU KOLEKTIVU
SAMOUPRAVNI ORGANI,
UPRAVA PODJETJA,
UO »ALUMINIJA«
IN VSE
DRUŽBENOPOLITIČNE
ORGANIZACIJE

V SPOMIN
BORISU KIDRIČU

Ob petnajsti obletnici njegove smrti, umrl je 11. aprila 1953, se vsaj s skromnim prispevkom spomnimo velikega sina našega naroda in voditelja proletariata širokega kova. Zapustil nas je, ko je bil v najlepših letih, saj je dan pred smrtjo izpolnil enainštirideset let svojega zelo bogatega in plodnega življenja.

Že kot mlad učenec in dijak srednješolec je bil ves predan ideji borbe za pravice delavskega razreda in za enakopravnost med narodi. Bil je politik, organizator ljudske vstaje na Slovenskem, mislec in znanstvenik. Bil je prvi predsednik slovenske narodne vlade. Neumoren pri delu je vedno vztrajal do konca in le redki so ga dohajali v njegovem delovnem tempu. Njegovi pogledi na razvoj proizvodnih sil niso bili le izgradnja tovarn v celovitem gospodarskem, znanstvenem

(Nadaljevanje na 7. strani)

(Nadaljevanje s 1. strani)

vedla puč. Kmalu se je izkazalo, da so te ljudske množice odločile izsiliti globlje demokratične spremembe, ki ustrezajo njihovim težnjam in interesom.

Po državnem udaru pri nas se je Hitler odločil napasti Jugoslavijo. S svojim zaveznikom Mussolinijem je pripravil načrt krožnega napada.

Komunistična partija Jugoslavije in KPS sta se ves čas zavedali neizbežnosti nemškega napada in tako je Partija v celoti poskušala prepričati množice, da je obramba domovine nujna in neodložljiva. Mnogi naši prostovoljci, ki so na poziv Partije hoteli pomagati redni jugoslovanski vojski proti napadalcu — fašistični dvojici, v tem trenutku niso mogli nadomestiti in rešiti tistega, kar je bilo trhljo. Tako je silovita nemška armada (ob sočasni nepripravljenosti jugoslovanske vojske), skupaj z Italijani uspela. Jugoslovanska vojska je 17. aprila kapitulirala.

Po veliki narodni nesreči v aprilu 1941. leta se je posrečilo CK KPS prevzeti vodstvo nad razkosenim slovenskim narodom. 27. aprila je sklical CK KPS svoje sodelavce in zaveznike iz akcijske enotnosti. Na tem sestanku je tov. Boris Kidrič podal v nekaj točkah analizo takratnega trenutnega položaja in perspektive nadaljnjega razvoja, o čemer so se vsi navzoči zedinili. Tako je bila ustanovljena OF.

Za snovanje Fronte je značilno prav to, da se je oblikovala notranje prostovoljno, narekovanje pa so jo zunanje okoliščine, ki so grozile, da bo slovenski narod nacionalno in socialno uničen.

(Nadaljevanje s 1. strani)

samoupravljanja in nas prav zato tudi ne moti preveč, da so še vedno med nami ljudje, ki še vedno menijo, da je delavsko samoupravljanje samo gola in lepa teorija, ki pa se ne sklada s potrebami vsakdanjega dne.

Prav tako tudi dobro vemo, kdo so ti ljudje in kaj jim ne ugaja, kajti to so ljudje, ki so bili navajeni odločati o plodovih dela neposrednih proizvajalcev in jim zato razumljivo ne gre nikakor v račun, da bi lahko sam proizvajalec odločal od sadovih svojega dela. Toda z mnogimi, ki so takega in podobnega mnenja, je samoupravljanje že pometlo, medtem ko pridejo drugi še na vrsto, kajti naš delovni človek dobro ve, kaj zmore in kaj hoče.

Res je, da se v našem razvoju še vedno pojavljajo določene slabosti in neskladnosti, vendar to ne more več bistveno vplivati na nenehen razvoj resničnega samoupravljanja. Prav vsi si bomo morali v prihodnje še bolj prizadevati za nadaljnjo krepitev naše družbe, za nadaljnje uspehe v našem gospodarstvu, predvsem pa za to, da bomo vedno in povsod pravi bojovníki za cilje naše družbene in gospodarske reforme, kajti le ta pot nas lahko pripelje do še boljšega življenjskega standarda našega delovnega človeka.

Vedno se borimo in se bomo vedno borili za to, da bomo delo in delovnega človeka v čimvečji meri osvobodili nalog, ki ovirajo njegov razmah, kajti s tem se borimo za tisto, kar nam edino lahko zadovolji naše potrebe in naše želje.

Zato je tudi prvi maj naš največji praznik, zato se danes nad nami tako ponosno vije praznična zastava in v vetru vihrajoče pozdravlja vse naše delovne ljudi, ki ta dan svečano praznujejo, z željo, da bi le-tega praznovali po celem svetu v pravi svobodi!

M. F.

Z ZASEDANJA DELAVSKEGA SVETA

8. redno zasedanje delavskega sveta je bilosklicano z namenom, da bi razpisali volitve za polovico novih članov delavskega sveta in svetov proizvajalcev delovnih enot. — Delavski svet mora razpisati volitve 30 dni pred volitvami; volitve morajo biti do konca meseca aprila.

Delavski svet je razpisal volitve za 18. aprila 1968. Ta dan se izmenjajo vse izmene, tako da lahko opravijo vsi delavci svojo pravico in dolžnost.

V delovni enoti glinice bodo izvolili 5 novih članov za delavski svet, v energetiki 2, v aluminiju 8, v vzdrževalnih obratih 7, v osrednjih službah 7 in v prometu 2. V svete delovnih enot bodo vse delovne enote izvolile polovico novih članov, in sicer: glinica 18, energetika 10, aluminij 20, vzdrževanje 20,

osrednje službe 15 in promet 13 članov.

Volitve vodi volilna komisija, ki ji predseduje Marjan Trbovšek, diplomirani pravnik, člana pa sta Angela Kampl in Katarina Perič.

Letno poročilo službe varstva pri delu

Letno poročilo službe varstva pri delu je delavski svet sprejel in potrdil, sočasno pa je sklenil, da je treba poskrbeti za izboljšanje prehrane v podjetju,

tako toplega obroka — enolončnice — kakor prodaje mesnih izdelkov. Vodstvo osrednjih služb naj poskrbi tudi za redno nabavo kvalitetnih zaščitnih sredstev, predvsem takšnih oblek, ki se ne bodo po prvem pranju tako skrčile, da niso več primerne za nadaljnjo uporabo.

Sprememba organizacijske sheme osrednjih služb

Delavski svet je podal soglasje k spremembi organiza-

Poslušalci na predavanju Mitje Vošnjaka

KOMUNISTI SO SE SESTALI

Ob koncu marca je bil sestanek komunistov naše tovarne, na katerem so se pogovorili o bližnjih volitvah v samoupravne organe podjetja, o posvetovanju komunističnih in delavskih partij v Budimpešti in o tekočih zadevah.

Na sestanku so poudarjali naloge članov ZK, da morajo zastopati pravilna načela pri izbiri kandidatov v samoupravne organe. Če bodo vse družbene organizacije podjetja (ZK, sindikat, ZMS, in ZB) resno sodelovale pri predlaganju kandidatov, se ne bodo ponavljale dosedanje nepravilnosti.

Do sedaj smo bili večkrat priča, da predlagani kandidat brez pomisleka sprejme kandidaturu, se pusti izvoliti, se pa pozneje ne udeležuje sej, kar je osnovna naloga (dolžnost in pravica) vsakega člana voljenih organov.

Nič manj pereč problem pa ni neaktivnost članov na sejah organov, ker se sploh ne vključijo v delo in razprave, čeprav so na seji. Podobno je tudi z obveščanjem volivcev o delu samoupravnih teles. Mnogo krivde za

tak položaj nosimo vsi, kajti ni še bilo primera, da bi volivci odpoklicali svojega predstavnika, če ne izpolnjuje svoje dolžnosti in ne upraviči zaupanja.

Nujno je tudi upoštevati rotacijo, da bo čimveč ljudi šlo skozi »šolo samoupravljanja«, vendar pa ne rotacije za vsako ceno. DELAVSKI SVET mora odločiti o važnih stvareh za vse podjetje in ni vseeno, koga predlagamo in izvolimo v ta najvišji organ podjetja.

Ob koncu sestanka je bil govor še o članstvu in disciplini. Kljub redkim sestankom je bilo prisotnih le 53 članov in kar 31 se jih je opravičilo, medtem ko drugi niti tega niso storili. Sestanek je sestavni del dela članstva v ZK in ker so ti zelo poredko, bi morala biti udeležba vsekakor boljša.

Litijevi akumulatorji

Poročajo, da se po dolgotrajnih prizadevanjih razvoj litijevih akumulatorjev le bliža koncu in praktični uporabi. Litij je, kot vemo, lahka kovina, ki zelo rada reagira z zrakom in vodo. Zato so imeli mnogo težav, preden so zgradili zares zanesljivo vodotesne in zrakotesne litijeve akumulatorje. Rezultati pa obetajo mnogo. Medtem ko imajo svinčeni akumulatorji kapaciteto samo okrog 20 Wh/kg in danes najboljše nikelj-kadmijevi akumulatorji kapacitete okrog 60 Wh/kg, dosega jo litijevimi akumulatorji kar okrog 220 Wh/kg.

Petstotinka sekunde pri svetlobi sveč

V starih fotografskih učbenikih najdemo zapletene recepte, kako je mogoče snemati pri svetlobi sveče. Dandanes pa je to zelo preprosto z najboljčutljivejšim filmom na svetu, ki so ga razvili v kodakovih laboratorijih v Rochesterju in mu vzdeli ime »High Speed Recording — tip 2485«.

Film je zaenkrat namenjen predvsem za znanstvene raziskave. Ima fantastično občutljivost 410 DIN — torej okroglo 200-krat večjo, kot običajni 17 DIN film. Z njim je mogoče pri izredno šibki osvetljenosti snemati tudi hitra dogajanja.

cijske sheme in pravilnika o delitvi osebnih dohodkov DE osrednjih služb, ki jo je sprejel svet proizvajalcev delovne enote na svoji seji 1. marca 1968. Organizacijska shema je bila spremenjena v toliko, da se zasedba na delovnem mestu 95 — čajarka — povečal za 4, zasedba delovnega mesta št. 101 — delilke v družbeni prehrani, pa se zmanjša za 4 delavke.

Sklepi I. konference samoupravljalcev občine Ptuj

Sklepi I. konference samoupravljalcev občine Ptuj so bili razmnoženi in dostavljeni vsem članom samoupravnih organov v podjetju. Delavski svet je sklepe vzel na znanje in sklenil, da se moramo pridrževati smernic in sklepov, ki so bili sprejeti na tej konferenci.

Poročilo o izvršenem službenem potovanju v tujino

Milan Longhino in Janko Babnik sta bila v začetku letošnjega leta na Dunaju zaradi prodaje glinice. Poročilo tega službenega potovanja je delavski svet potrdil skupaj z obračuni potnih stroškov.

Delavski svet se je seznanil z odgovori na vprašanja članov delavskega sveta, in sicer s poročilom o položaju kadrov v podjetju, poročilom o obračunavanju prispevka za stanovanjsko izgradnjo, poročilom o integraciji kemične industrije in s poročilom o nadurah v letu 1967.

Imenoval je tudi novega člana komisije za odpis arsnovnih sredstev. To je Ivan Artnjak.

K.-n.

DOPISUJTE V ALUMINIJ

Obiskal nas je tovariš Mitja Vošnjak

Mitja Vošnjak med predavanjem v dvorani restavracije

V sredo, 10. aprila, je komunistom Kidričevega predaval o zunanje političnih dogodkih tovariš MITJA VOŠNJAK, pomočnik sekretarja za zunanje zadeve. Svoja izvajanja si je razdelil na: EKONOMSKI ODNOSI JUGOSLAVIJE Z OSTALIM SVETOM in KONFERENCA O TRGOVINI IN RAZVOJU V NEW DELHIJU.

Prisotnim je na lep in preprost način pojasnil marsikatero vprašanje o svetovnih dogodkih, ki nam morda prej niso bila dovolj jasna iz dnevnega tiska in radia. Prav zaradi zanimivosti in pestrosti je bil čas skoro vsem prisotnim prekratek in na koncu je marsikateri izrazil željo, da bi še kdaj imeli priložnost slišati tovariša Vošnjaka.

ODGOVORNA NALOGA NOVOIZVOLJENIH ORGANOV UPRAVLJANJA

V minulem mesecu, ali bolje rečeno 18. aprila, smo izvolili polovico novih proizvajalcev v organe delavskega samoupravljanja, ki so zamenjali nekatere tovariše, katerim je potekel mandat.

Ce smo še pred nedavnim trdili, da so v organih samoupravljanja tudi taki, ki še niso aktivno sodelovali v teh organih, bi tokrat lahko skoraj zagotovo rekli, da že danes skorajda ni več takih, ki ne bi delali bodisi v eni ali drugi organizaciji v samem kolektivu ali pa tudi zunaj njega.

Naša parola pred volitvami je tudi tokrat bila, kot vedno doslej, ta, da je treba izvoliti v organe delavskega samoupravljanja le take ljudi, ki se ne bodo z izvolitvijo počutili samo počašene, marveč, da se bodo resnično z vso resnostjo in odgovornostjo lotili dela tam, kjer so nehali njihovi predhodniki.

Na predvolilnih sestankih so proizvajalci predlagali iz svoje sredine take tovariše, ki po njihovem mnenju vsekakor sodijo v te organe in od katerih tudi pričakujejo, da jih bodo dostojno zastopali in zavzemali taka stališča, ki bodo sprejemljiva za

Načelo o vlogi, pomenu in pristojnosti organov dela vsakega samoupravljanja se naj z delovanjem svetov delovnih enot še bolj konkretizira in samoupravljanje naj obseže vsa vprašanja, ki zadevajo gospodarskopolične probleme in naloge podjetja. Njihovo delo naj pogloblja zanimanje delavcev za te zadeve, za njihovo hitro in uspešno urejanje, širi množično podlago delavske samouprave in priteguje v upravljanje nove delavce. Tisti, ki namreč menijo, da sveti proizvajalcev delovnih enot nimajo svoje prave pristojnosti, se zelo motijo, kajti mnogi so se do danes že lahko sami prepričali, da je prav od svetov v delovnih enotah mnogokrat odvisno to, kakšno stališče bo zavzel delavski svet do nekaterih ključnih problemov v kolektivu, kot so na primer proizvodnja, delitev dohodka ter še mnogo drugih.

Mnogokrat je bilo slišati od članov svetov, ki niso prihajali na seje, da njihove razprave in sprejeti predlogi tako in tako ne pridejo do veljave, ker delavski svet največkrat zavzame drugačna stališča, kar pa seveda pome-

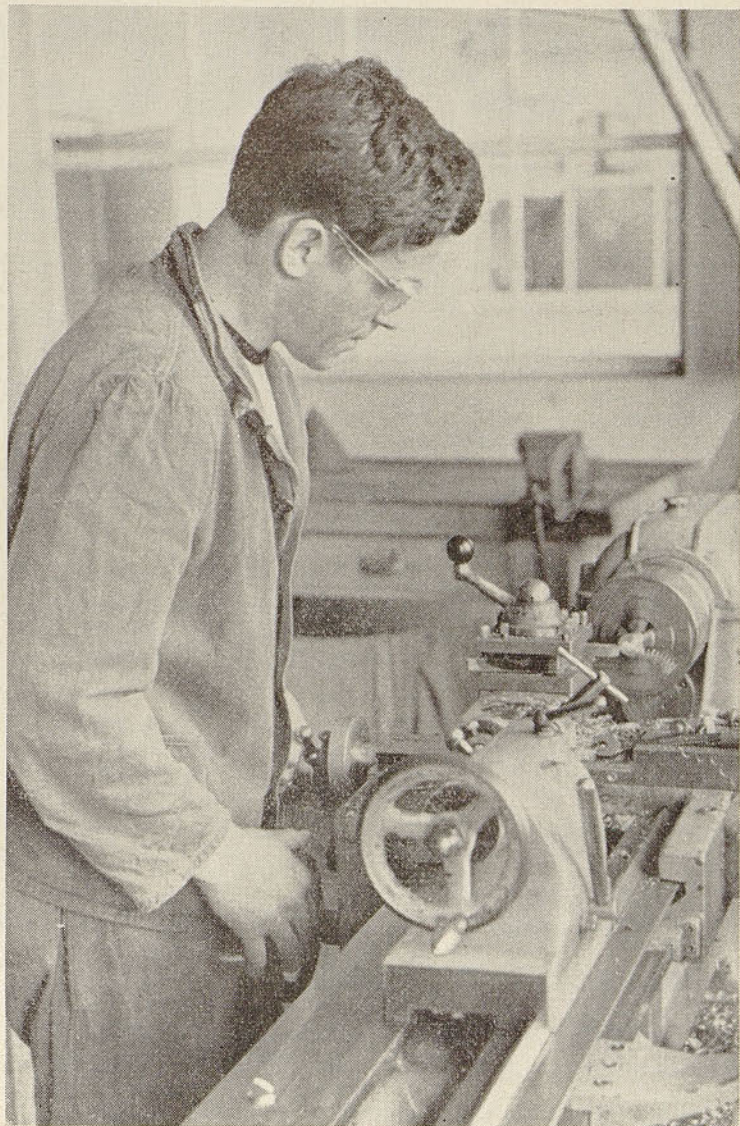
nija, zaloge še vedno rastejo, to pa seveda pomeni in narekuje še večjo angažiranost vseh organov delavskega samoupravljanja od delovnih enot do delavskega sveta.

Odgovornost, katero so prevzeli na sebe novo izvoljeni člani samoupravnih organov, ni majhna, predvsem v sedanjem času, ko je treba zares skrbno gospodariti z zaupanimi sredstvi, vendar pa to ni le njihova odgovornost, ampak je to naša skupna odgovornost, ki zahteva mnogo medsebojnih stikov na relaciji proizvajalec — samoupravni organi.

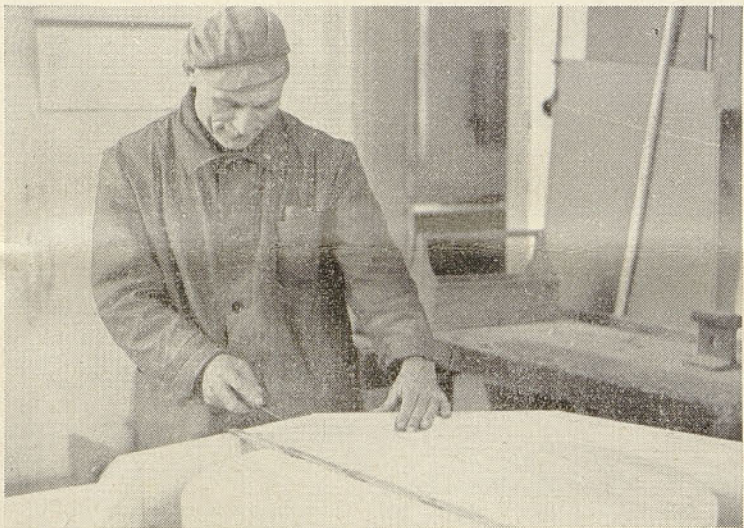
Člani organov samoupravljanja bodo morali imeti redne stike s svojimi volivci in se z njimi posvetovati pred in po seji. Ni namreč dovolj, da sprejete sklepe samo izobesimo na oglasne deske, ampak jih je treba temeljito tudi razložiti proizvajalcem, da so le-ti do podrobnosti seznanjeni z delom samoupravnih organov. Organ samoupravljanja je dejansko celoten delovni kolektiv, izvoljeni predstavniki pa le-tega zastopajo in v imenu kolektiva tudi odločajo o raznih zadevah.

Kot sem že prej omenil, so težave, v katerih se trenutno nahajamo, vse prej kot razveseljive, zato bomo vsi skupaj morali vložiti vse svoje sile, da bi jih čimprej odpravili, seveda kolikor je pač v naši moči. Mnogo več naše pozornosti moramo posvetiti znižanju proizvodnih stroškov in čimbolj racionalno trošiti drage surovine, kajti edino to je pogoj, da se v doglednem času le izvlečemo iz te nezavidne situacije. Tukaj pa bomo poleg novo izvoljenih članov organov delavskega samoupravljanja vsi skupaj morali imeti večji čut odgovornosti do problemov na vseh področjih našega dela. Le če bomo znali obstoječe probleme sčasoma odpraviti, lahko upamo, da bomo le izplavali iz trenutnih težav, ki jih vsi zelo čutimo na svojih ramenih. Kolkor bolj se bodo člani samoupravnih organov zavedali svoje odgovornosti, toliko bolj in prej lahko upamo na premostitev vsega, kar nas še danes pritiska, zato pa tudi želim, da bi naše seje bile polnoštevilno zasedene ter uspešne, saj je le to pot, ki nas vodi iz trenutnega položaja.

M. F.

Mišo Kramberger, strugar v finomehanski delavnici

Ivan Pulko pri izdelavi modela

celotni kolektiv, in ki bodo seveda vsekakor tudi v interesu delovne skupnosti in družbe. Že nekolikokrat smo ponavljali, da je največ problemov s sklicevanjem sej organov upravljanja oziroma same udeležbe na le-teh, saj so predvsem seje svetov proizvajalcev delovnih enot le redkokdaj polnoštevilno zasedene. Medtem ko na seje delavskega sveta izvoljeni člani pridejo, pa je vse drugače v delovnih enotah, ko so seje sveta proizvajalcev, kjer je treba člane iskati po delovnih mestih in preko telefonov, da jih pride vsaj zahtevana polovica. Pri tem se mi nehote vsiljuje misel, da nekateri morda le podcenjujejo vlogo samoupravljalcev v delovni enoti in sodijo, da je član delavskega sveta nekaj več od njih in zato mislijo, da jim ni treba na seje sveta. Ne bi želel ponavljati tega, kar sem že večkrat pisal o vlogi samoupravljalcev v delovni enoti, vendar sodim za potrebno osvetliti nekatere plati samoupravljanja nasploh, vsekakor pa najbolj v delovni enoti.

Prav delovanje svetov proizvajalcev delovnih enot bi moralo ustvarjati nove pogoje, da bi prišla še bolj do veljave ustvarjalna iniciativa delavcev proizvajalcev.

ni, da so s takimi in podobnimi izgovori le opravičevali svojo nezainteresiranost do dela v samoupravnih organih, saj je še kako dobro znano, da so bili sprejeti sklepi svetov delovnih enot, če so seveda bili v skladu s potrebami in interesi podjetja.

Razumljivo pa je, da je tudi DS moral mnogokrat zavzeti drugačno stališče in sprejeti drugačen sklep, saj je še dobro znan način, ko je delavski svet skoraj na vsaki seji razpravljal o spremembah, ki so jih predlagali sveti proizvajalcev v zvezi z osebnimi dohodki, kjer so nekateri na vse mogoče načine skušali navijati točke do maksimuma.

Prav tako je bilo s spremembami shem organizacijskih enot in podobno, kjer se povsem logično niso ujemala različna stališča in mnenja. **Želja vseh nas je, da bi novo izvoljeni člani delavskega sveta in svetov proizvajalcev delovnih enot povsem resno pričeli z aktivnim delom v teh organih, kajti vsem so nam znane težave, v katerih smo.** Vse bolj prihajajo do izraza reformski ukrepi, ki niso šli mimo našega kolektiva, kot so to mnogi mislili, saj so nam v dobrem spominu lanske letošnje težave, pa tudi začetki letošnjega leta ne kažejo nobenega izboljšanja, kajti še vedno je namreč zelo pereč problem s prodajo alumi-

Fran Jeza, ključavničar

Čestitamo jim k doseženemu uspehu!

Že v naši naravi je, da smo mnogo bolj pripravljeni grajati in tudi kritizirati, kot pa pohvaliti ali izkazati priznanje. Večkrat poudarjamo, da imamo še vedno zelo slabo strokovno sestavo zaposlenih (kar tudi drži), a niti ne opazimo tistih, ki se trudijo, da se strokovno izpopolnijo. Vsako leto se usposobi kar lepo število delavcev za svoje delovno mesto in to na vseh ravneh.

Prve dni aprila letos je več kot 30 članov našega kolektiva opravljalo zaključne izpite za kvalificirane delavce kemijsko-metalurške stroke. Uspešno je sklepní izpit opravilo 22 kandidatov.

Za kvalificiranega gliničarja so opravili izpit:

Stanko Brglez, Anton Furijan, Alojz Kovačec, Jože Novak, Jakob Tement, Drago Tominc, Franc Vindiš.

Za kvalificiranega elektrolizorja so opravili izpit:

Lovro Jeza, Martin Meznarič, Franc Nadelsberger, Franc Paternost, Jože Pihler, Leopold Planinc, Franc Tominc, Janez Vidovič, Stanko Vindiš.

Za kvalificiranega livarja so opravili izpit:

Franc Hertiš, Ivan Leben, Avgust Skledar.

Za kvalificiranega plinarja so opravili izpit:

Franc Cajnko, Stanko Kolkol, Ivan Pšajd.

Vsem iskreno čestitamo, saj so do tega uspeha prišli skozi dokaj gosto rešeto. Marsikateri je omagal že prej pri posameznih predmetih in ni vztrajal do konca. Nekateri so klonili tudi pred stalno zahtevo tečaja, da se za dve leti odpovedo skoro vsemu prostemu času, kar ni vedno lahko, kajti vsi udeleženci tečaja so delali v izmenih. Vsem, ki so vztrajali do konca, se je trud izplačal in se danes lahko s ponosom spomnijo nazaj, na pretekli »šolski leti«, obenem pa so veseli, da so dosegli uspeh, za katerega marsikateri med našimi zaposlenimi meni, da je nedosegljiv.

-čk-

ROTACIJSKA PEČ

(Nadaljevanje)

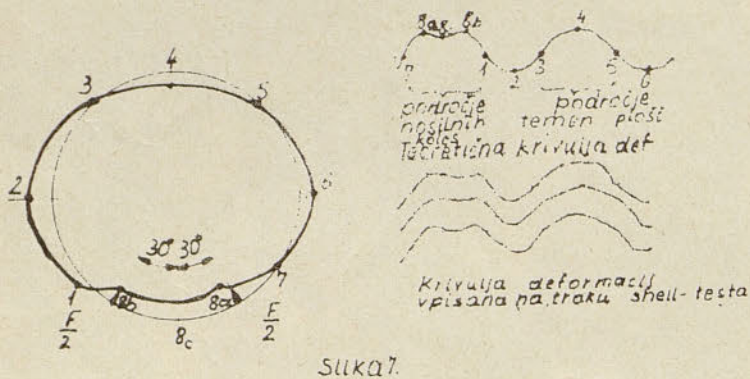
V takem primeru pa ni samo nevarno, da se kotaljne površine med seboj drsajo, temveč obstoji še bolj škodljiva nevarnost, da se ravna kotaljna površina obroča spreminja v jajčasto (izbočeno), ravna površina kotaljke pa se vdira in postaja vbočena. Pri tem pa začnejo izpadati tudi preobremenjene površine kotaljke, v težjih primerih pa tudi kotaljnega obroča. Vzrok za take primere je samo prevelik kot alfa, ki pa ga zahtevajo okoliščine, ki sem jih

test aparat opisal na poseben kvadriran trak. Na sliki 10 je prikazan načelni primer enakomerne in neenakomerne porazdelitve obremenitve rotacijske peči na štirih parih kotaljk.

Analiza rezultatov preizkušnja

Analizo preizkušanja dobljenih rezultatov je potrebno izdelati na osnovi smeri vrtenja. To je potrebno zaradi tega, ker je potrebno ustvarjati princip vijaka in matice za potiskanje rotacijske peči po strmini navzgor (Qg) (dol leze sama, če ji ustva-

$$F_{lj} = F_d = \frac{F}{2}$$

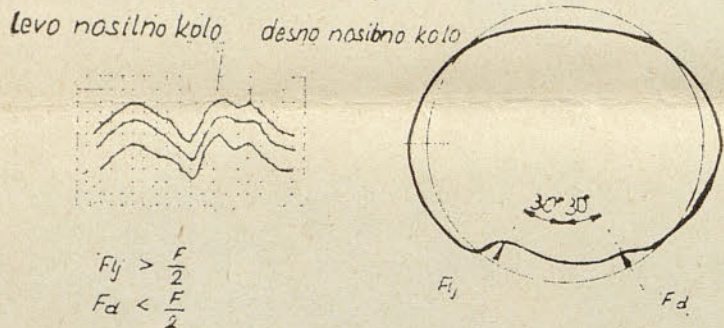
Slika 7.

našteval pri nepravilnem mazanju.

Oblika »F«, slika 6, z zračnostjo »Zr« v spodnjem delu ležaja in koti, alfa in beta nista enaka ničli, dokazuje, da pri prikazani smeri vrtenja pritiska preizkušena nosilna kotaljna peč proti

rimo pogoje), to je proti zgornjemu vodilnemu odzivnemu kolesu.

Od smeri vrtenja je namreč odvisna smer poševnosti nosilnih valjev. Ta poševnost je prikazana v pretiranem merilu na sliki, ki je bila objavljena v št. 11.

Slika 9.

zgornjemu vodilnemu odzivnemu kolesu.

Da bi dobili točen pregled nivelacije, je potrebno, da te preizkuse napravijo na vseh kotaljnih obročkih, in to v treh točkah, ki jih vnaprej določimo in so razdeljene na 0°, 120° in 240° (glej sliko 3).

S tako razširjeno preizkušnjo lahko tudi ugotovimo mesta trajnih deformacij plašča rotacijske peči.

Preizkušanje s Shell-testom

Deformacije plašča rotacijske peči, ki se pojavljajo na nosilnih stranicah, se lahko matematičnim potom preizkušanja določajo s pomočjo Schell-testa. V področju nosilne površine obroča dobiva plašč obliko deformirane elipse.

Pri pravilni regulaciji parov nosilnih valjev se deli sila F na dve sili, in to, da je

$$F_{lj} = F_d = \frac{F}{2}$$

Nepravilna regulacija je prikazana na sliki 8, kjer se lepo vidi, da je sila F_{lj} (sila na levi strani obroča) manjša od $\frac{F}{2}$ in sila F_d (sila na desni strani obroča) večja od $\frac{F}{2}$. Nadalje se vidi iz slike 9 nasproten primer, kjer so sile spreminjene.

Najbolj točno se taki podatki čitajo s traka, ki ga je Shell-

Preizkušanje po izvršeni regulaciji

Po izvršeni regulaciji moramo znova preizkusiti nivelacijsko stanje rotacijske peči in dobljene rezultate ponovno grafično analizirati.

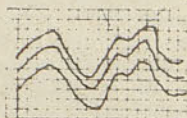
Nekaj splošnih smernic

Za ekonomičen pogon rotacijske peči je potrebno naslednje:

a) pred preizkusnim pogonom (po končani montaži nove peči ali zamenjavi kotaljk) rotacijske peči preizkušamo kvaliteto nive-

levo nosilno kolo

desno nosilno kolo

$$F_{lj} < \frac{F}{2}$$

$$F_d > \frac{F}{2}$$

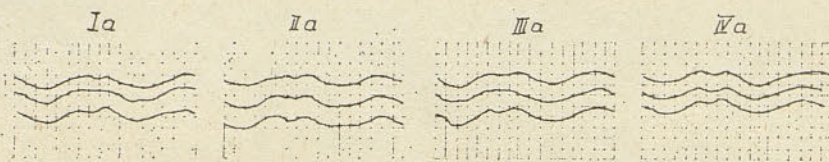
Slika 8.

Tak grafični prikaz nam služi za osnovo za poznejše dodatne regulacijske zahteve, ki jih bo po potrebi spet opravil samo strokovnjak, ki je v podjetju zadolžen za pravilno nivelacijo rotacijske peči. Take dodatne zahteve je potrebno izvesti po vizualnem opazovanju, ki mora biti dnevno, tedensko in še po posebnih potrebah, če se spreminja obtežba peči. Regulacija pa zadeva v takih primerih pare nosilnih kotaljk, ki so locirani na hladnejšem delu rotacijske peči.

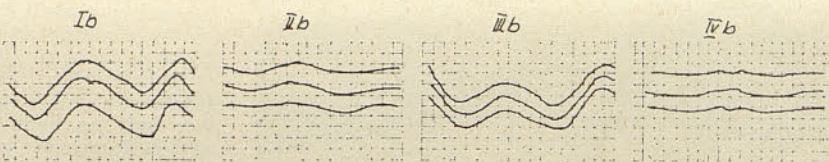
lacije s svinčeno žico ali Shell-testom in izvršimo analizo in regulacijo na hladno;

b) za čas poizkusnega pogona ponovno preizkušamo s svinčeno žico ali Shell-testom in opravimo analizo in regulacijo na toplo. (Ti vrstni redi pod a in b morajo slediti tudi takrat, ko poženemo peč po opravljenem popravilu rotacijske peči);

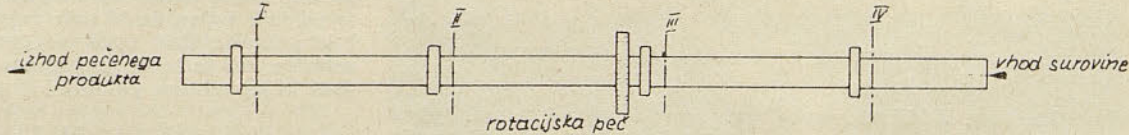
c) med normalnim obratovanjem je potrebna dnevna vizualna kontrola pravilne nivelacije

a- enakomerna razdelitev obtežbe

b- neenakomerna razdelitev obtežbe

Slika 10

Poškodbe oči

Med najboljčutljivimi organi našega telesa je oko, ki je tudi najbolj izpostavljeno poškodbam. Prav zaradi tega sem mnenja, da ne bi bilo napak, če si očesne poškodbe, nastale v našem podjetju v zadnjih letih, malo podrobneje ogledamo.

Če najprej vzamemo grobo statistiko obratnih poškodb oči za pet let nazaj in za isto razdobje še število primerov prve pomoči zaradi poškodb na očeh, ki pa k sreči niso terjale zdravljenja, bi tabela bila naslednja:

Leto	Poškodbe oči s st.	Nudenje pp brez st.
1963	13	347
1964	18	232
1965	17	162
1966	9	201
1967	10	193
skupaj	67	1135

Druga kolona prikazuje število poškodb na očeh, za katere je bila potrebna večdnevna zdravniška nega. Na drugi strani pa vidimo, da se število resnih poškodb z leti manjša, kar je vsekakor razveseljivo dejstvo.

Tretja kolona navaja število primerov prve pomoči zaradi poškodb na očeh. Kot pri prejšnjih, tako tudi število primerov prve pomoči z leti pada. Če pa vzamemo leto 1967, odnosno 10 primerov poškodb na očeh s staložem in za prvo pomoč, ter te razdelimo med obrate, dobimo naslednji prikaz:

Nezgod	Primerov pp
1. Glinica	5
2. Livarna	2
3. Elektroliza	1
4. Promet	1
5. Strojno vzdr.	1
	48

5 primerov — zaradi nepravilnega načina dela

Na ogroženem mestu delavec kljub temu, da dobro vidi skozi očala, le-ta sname, nepravilna manipulacija s črpalkami; odpiranje ventilov — ne da bi se prej prepričal, ali je npr. tekočina pod pritiskom.

2 primera — neuporabljanje in nepravilna uporaba zaščitnih sredstev

Očal ni imel na očeh, ampak na čelu. Drugi očal sploh ni uporabljal.

2 primera — nepazljivost pri delu

Pri hoji po ogroženem okolju očala in obrazni ščitnik nista uporabljala.

1 primer — otežen način dela

Ena od faz dela v skladišču glinice je v prostoru, kjer je za-

Alkohol in mišice

Že dolgo je znano, da alkohol škodljivo vpliva na srce, živce, jetra in druge organe. Profesor Carlsson iz Götteborga (Švedska) pa je v svoji študiji o alkoholizmu in njegovih škodljivih vplivih ugotovil tudi to, da alkohol negativno deluje na moč mišic. Omenjeni profesor je s pomočjo aparatov izmeril moč mišic devetim alkoholikom in dvanajstim zdravim osebam. Rezultat je bil nedvoumen: alkoholiki so se dosti slabše izkazali kot zdravi ljudje!

Poznejše raziskave (po štirih mesecih) pa so pokazale, da se je moč mišic popravila le dvojici od devetih alkoholikov, in to kljub temu, da v tem času niso uživali alkohola. Zdi se torej, da alkohol škodljivo vpliva na mišična vlakna, ker niti v enem primeru niso ugotovili poškodovanih živcev.

Alkohol in jetra

Dokazano je, da dolgotrajno uživanje alkohola zelo škodi delovanju jeter. Sodelavci osrednjega laboratorija v Brohultu (Švedska) pa so poskušali ugotoviti, kako vpliva na jetra enkratna doza alkohola.

Deset zdravih prostovoljcev je dobilo v dvanajstih urah, skupaj s hrano tudi 300 gramov alkohola. Pred poskusom in po njem so v krvi prostovoljcev izmerili količino fermenta ornitinske kisline. Ta ferment najdemo običajno samo v jetrih. Kadar pa so le-ta poškodovana ali preobremenjena, pride kislina v kri.

Med šestim in devetim dnem poskusa se je koncentracija omenjenega fermenta v krvi prostovoljcev zelo povečala. Ne ve se, ali so pričele pripadati celice v jetrih ali pa so nastale le prehodne težave. Toda gotovo je, da lahko ena sama velika doza alkohola povzroči nenormalno delovanje jeter.

D.

Rak grla in kajenje

Sest let po operaciji se je rak na grlu spet pojavil pri pacientih, ki se niso odvadili kajenja. To pa se je, nasprotno, le redko zgodilo pacientom, ki po operaciji niso več kadili!

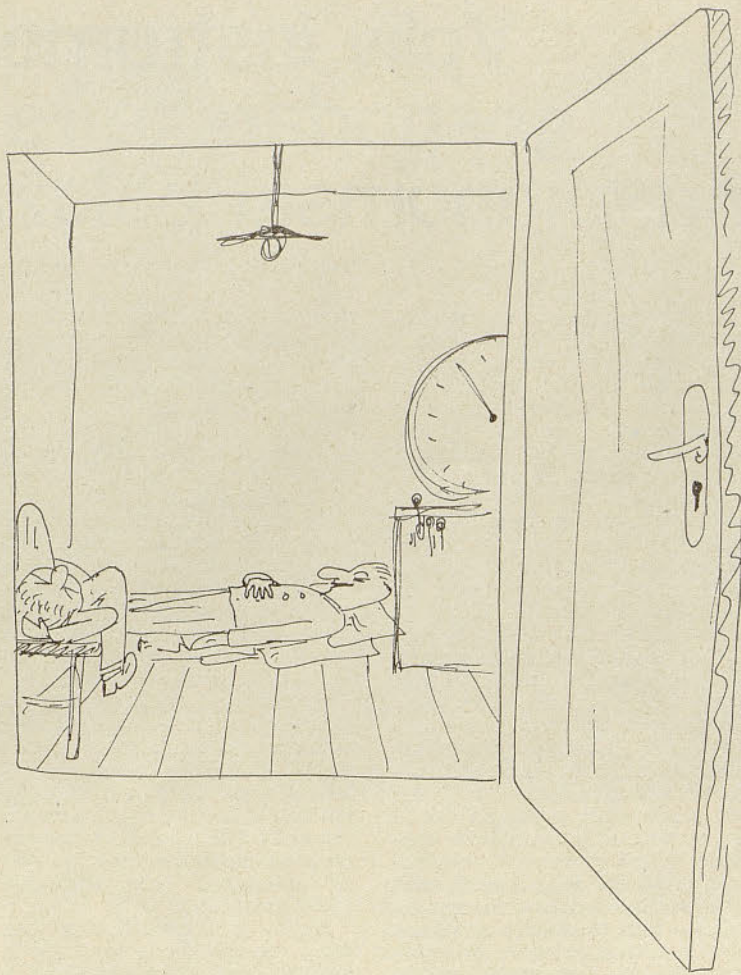
Vpliv psihične napetosti na zdravje

Čir na želodcu ali dvanajsterniku ni nalezljiva želodčna ali črevesna bolezen. Ta bolezen je le znak povečane duševne napetosti, ki se kaže v bolezenskih spremembah prebavil.

V podobnih primerih — kadar so razburjenja pogostna in dolgotrajna — dobijo nekatere osebe povišan krvni pritisk, bolečine okoli srca, žolčne napade in podobno. Ti pojavi so izraz povečane nevroze, ki jo povzroča razna razburjenja: jeza, napetost, strah, žalost itn. Edino zdravilo je odstranitev takih konfliktnih situacij.

radi zaprašnosti slaba vidljivost. Po tem opisu naj omenim, da so prizadeti delavci bili izprašani in poučeni o varstvu pri delu, kakor tudi, da so v našem podjetju že dalj časa. Vendar pa žal ugotavljamo, da nekatere sčasoma pozabijo na nevarnost, ki jim preti na znanih ogroženih delovnih mestih in tako »pozabljajo« upoštevati osebna varstvena načela, kakor tudi na nevarnosti, pred katerimi morajo oko zavarovati. Prav zaradi tega so obrati po nezgodi poškodovanca klicali na odgovornost.

Na drugi strani pa je poglavje zase nabava osebnih zaščitnih sredstev. Za nakup ustreznih zaščitnih sredstev za oči je težava v tem, ker v naši državi

Poškodba glave

Ponesrečenec: FRANC LESKOVAR, dostavljač glinice obrata elektrolize hale B.

Datum nezgode: 5. marca 1968 ob 6,10.

Kraj nezgode: Na strehi zgradbe tehtnice pri skladišču glinice.

Vzrok nezgode: Kršenje varnostnih in pogonskih navodil.

Ponesrečenec je z namenom, da bi zaprl zasun za dovod glinice v polž, izbral pot, ki ni bila dovoljena. Pot ga je vodila prek podesta nad tehtnico, od tod pa prek prislonjene lestve na streho zgradbe tehtnice in po strehi do prekinjene stene. Pri tej steni skladišča pa je v trenutku, ko se je sključil, udaril s temenom glave ob betonski zid. Nato je prek druge prislonjene lestve — nezavarovane in visoke 2,5 m in prek nezavarovanega polža prispel do zasuna. Vračal se je po isti poti. Zaradi nastale poškodbe na glavi je ponesrečenec bil hospitaliziran.

Pri raziskavi nezgode so ugotovili, da so dostavljachi glinice kljub temu, da so poznali varni dostop do zasuna, ki vodi prek stopnišča skladišča glinice, pridno uporabljali tega, ki ga je uporabil Leskovar. Za lestve naj omenim, da na teh mestih niso bile predvidene, ampak so bile improvizirane. Leta 1965 je

vodstvo aluminija dalo proti podpisom v vednost navodila za delo pri tehtnici vsem dostavljajem glinice. Tako je v teh navodilih bilo med drugimi tudi navedeno, da je prepovedano vsako upravljanje z zasuni, kakor tudi, da je vsako okvaro na polžu in tehtnici treba takoj prijaviti svojemu nadrejenemu. Samo navodilo za polnjenje prikolice z glinico pa je bilo izobeseno v tehtalnem prostoru v okviru in pod steklom. Toda teh navodil sedaj ni več. Pač pa so si uredili ležišča, ki služijo počitku.

Zaradi vrste nepravilnosti je vodstvo DE — aluminija uvedlo postopek zoper vodje izmen hale B, dostavljache glinice in skladiščniku prodajnega skladišča, zato ker so po organizaciji dolžni nadzirati to fazo dela, ki pa so jo zanemarili v toliko, da v tehtalnem prostoru ne obstajajo več predpisi in navodila.

— K

vseh specifičnih osebnih zaščitnih sredstev ne izdelujejo. Zaradi tega smo vezani na inozemstvo. Pri tem nastajajo tudi razne nevšečnosti, npr. očala proti lugu v glinici. Prav zaradi tega pa je nujno, da moramo — dokler ne dobimo namenskih osebnih zaščitnih sredstev — na ogroženih mestih le-tem posvetiti vso pozornost. Vsekakor pa je na prvem mestu — osebna varnost!

Res je, da v zadnjem času nismo imeli težje nezgode na očeh, vendar ne bi bilo odveč, ako bi glede prikazanih vzrokov z desetimi primeri iz leta 1967 nadrejeni še poosttrili nadzor nad svojimi delavci.

Zavedati se moramo, da zahtevajo očesne poškodbe dolgotrajno zdravljenje, ki vsemu nakljub pogosto zapusti trajne

posledice na očesu oziroma vidu. Poudariti je treba, da predstavlja izguba vida najhujšo nesrečo, saj nam nobena proteza ne more nadomestiti izgubljenega očesa, kar lahko delno dosežemo pri izgubi roke in noge. Če pa pomislimo, da obremenimo zaradi izgube očesa čezmerno drugo zdravo oko, si lahko ustvarimo sliko težkega invalida dela!

Zato je zaščita oči pred vsakovrstnimi poškodbami najvažnejša naloga vseh odgovornih oseb in služb delovne organizacije.

-K

Koliko pripomoremo k varnosti pri delu?

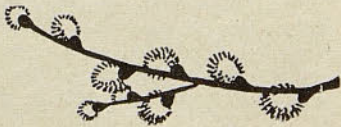
Pred vami so vprašanja, na katera odgovorite tako, da obkrožite enega izmed odgovorov — seveda tistega, za katerega menite, da je pravilen! Seštevek pravih odgovorov vam bo povedal, koliko v resnici skrbite za svojo varnost pri delu.

- Kaj bi storili, če bi na svoji poti po delavnici opazili na tleh orodje, material in podobne predmete:**
  - a) šli bi mirno naprej;
  - b) potisnili bi vse, kar vidite na tleh, z nogo s poti;
  - c) pobrali bi to, kar ne sodi na tla, in spravili na ustrezen prostor?
- Kaj bi storili, če bi opazili, da je vaše ročno orodje pokvarjeno:**
  - a) poskušali bi ga sami popraviti;
  - b) poskrbeli, da bi vam ga popravili v delavnici;
  - c) delali bi naprej s pokvarjenim orodjem?
- Če bi vam kaj padlo v oko, kaj bi storili:**
  - a) poiskali zdravniško pomoč;
  - b) poskušali sami odstraniti tujek iz očesa;
  - c) zaprosili bi najbližjega sodelavca za pomoč pri odstranjevanju tujka iz očesa?
- Ste na poti v skladišče, od koder morate hitro prinesiti neki material. Med potjo pa ste opazili nekaj, kar bi lahko povzročilo nesrečo. Ali boste:**
  - a) zadevo takoj prijavili;
  - b) pustili, da bo nevarnost opazila oseba, kateri je to službena dolžnost?
- Pri svojem delu uporabljate tudi prenosno električno orodje.**

Ali ga bi:

  - a) vključili pri najbližji vtičnici;
  - b) uporabili samo tisto vtičnico, ki je ustrezno ozemljena?
- Na vašem delovnem mestu je predpisana raba zaščitnih očal. Ali jih boste uporabljali:**
  - a) vedno, kadar je to potrebno;
  - b) dobro jih boste spravili in pozabili na njih;
  - c) nosili jih boste, kadar se vam bo zljubilo?
- Kaj uporabite, kadar čistite z vašega stroja kovinske odpadke:**
  - a) svoje roke;
  - b) ščetko;
  - c) komprimirani zrak?
- Kaj naredite, kadar morate s kakega visokega mesta vzeti kakšno stvar, ki jo potrebujete:**
  - a) čakali boste na lestev, ki jo pravkar uporablja vaš sodelavec;
  - b) povzpeli se boste na zaboje, ki so naloženi drug na drugega;
  - c) želeni predmet boste dobili tako, da boste metali vanj razne predmete tako dolgo, da ga boste zrušili?
- Delate z električnim aparatom, pri tem pa opazite, da ni brezhiben. Kaj boste storili:**
  - a) uporabljali ga boste naprej;
  - b) poskušali ga boste sami popraviti;
  - c) prenehali boste delati in poklicali elektrikaarja?
- Kako bi vzdignili težko breme s tal:**
  - a) razširili in skrčili boste noge, hrbet pa boste držali zravn;
  - b) pripognili se boste, medtem ko boste držali noge narazen?
- Kaj naredite, ko kadite cigareto in vam v roki ostane samo ogorek:**
  - a) popolnoma ga ugasnete;
  - b) tleč ogorek vržete skozi okno;
  - c) ogorek vržete v posodo za smeti?
- Kadar greste skozi obrat, ali:**
  - a) greste po za to določeni poti;
  - b) greste po najkrajši poti, čeprav veste, da se vam na tej poti lahko pripeti nesreča?
- S pomočjo žerjava bi morali prenesti neki težak predmet, opazili pa ste, da so vrvi za privezovanje bremena zelo izrabljene:**
  - a) kljub temu bi samo še enkrat, »poslednjič«, uporabili te vrvi;
  - b) iztrošene vrvi bi takoj zamenjali z novimi;
  - c) temu delu bi posvetili prav posebno pozornost, za vsak primer, če bi se vrvi pretrgale.
- Popravili ste neki stroj, vendar ga hočete pred uporabo še preizkusiti. Kaj boste storili:**
  - a) preden boste vklopili stroj, boste odstranili varnostne naprave;
  - b) varnostne naprave boste pustili tako dolgo, da boste preizkusili stroj?
- Kako se obnašate, kadar pridejo v podjetje novi delavci:**
  - a) menite, da je za poučevanje novih delavcev zadolžen delovodja;
  - b) novim delavcem pomagata s svojimi izkušnjami ter jih naučite najvarneje delati?
- Kadar morate prenesti po lestvah težko breme:**
  - a) najprej se sami povzpnete po lestvi, breme pa potem potegneta k sebi z vrvmi;
  - b) da bi si prihranili čas, nosite tovor po lestvi.

(Odgovori na 8. strani)

Rekreacija delovnih ljudi

Komisija za šport in rekreacijo pri občinskem sindikalnem svetu Ptuj je 16. 3. 1968 izvedla v sindikalnem domu »Gorca« pri Podlehniku enodnevni seminar »O oddihu in rekreaciji«. Na ta seminar so prišli predstavniki sindikalnih podružnic delovnih organizacij občine Ptuj. To so bili predvsem predsedniki in referenti komisije za šport in rekreacijo.

Iz našega podjetja so bili: Jože Soršak in Mirko Petek (promet); Franc Goljat in Drago Acimovič (aluminij); Ivan Palfy in Franc Turk (vzdrževanje); Franc Lah (energetika) in Katica Bednjički iz uprave. Od občinskega sindikalnega sveta pa so bili med drugim prisotni Simon Pešec, predsednik občinskega sindikalnega sveta Ptuj, in Viktor Prelog, predsednik komisije za rekreacijo in športne igre pri občinskem sindikalnem svetu Ptuj.

Na seminarju so prisotnim nazorno prikazali primer rekreacije tekstilnega kombinata »Varteks« iz Varaždina. Seminar, ki je bil razdeljen na teoretski in praktični del, je uspešno vodil EMIL KERNJOL iz Varteksa. V teoretskem delu je predavatelj navedel razvoj rekreacije v delovnih organizacijah, kar je prikazal tudi z dokumentarnimi primeri držav, ki so na tem polju daleč pred nami, kot npr.: Poljska, SZ in Japonska. Na drugi strani pa je prisotne seznanil, kako je iz študija o rekreaciji na visoki šoli za telesno kulturo v Zagrebu, kjer je bil tudi sam redni študent, praktično vcepil specifično rekreacijo v tekstilne obrate. V glavnem se njihovi koncepti sestojijo v tem, da pred nastopi kritičnih momentov med delovnim časom — preden se pokažejo znaki utrujenosti, izvedejo nekajminutni odmor (4–5 minut), ki ga ob zvokih narodne in zabavne glasbe izpolnijo z ritmičnimi in razgibalnimi vajami udov, in sicer za tiste mišice kakor tudi za posamezne skupine mišice, ki so bile za časa dela pasivne.

Po določenem časovnem razdobju so s pomočjo testiranih delavcev in z redno zdravstveno kontrolo ter statistiko ugotovili, da se je odst. primerov bolečin v križu, nogah in rokah zelo zmanjšal; da je prodaja tablet proti glavobolu zelo padla itd., tako da je manj delavcev med delom zapuščalo delovna mesta kakor tudi, da je bolezenski stalež padel. Na drugi strani pa so dokazali, da se je storilnost dela dvignila. Prav zaradi tega je tudi vodstvo tega kombinata prek delavskega sveta dalo soglasje za izvajanje rekreacije v celotnem podjetju.

Tako so poleg teh odmorov začeli prirejati nekajminutne igre za časa malice, kot namizni

tenis, kegljanje na ruskem igrišču, odbojko, košarko, roket, streljanje z zračno puško in podobno. Zraven tega imajo še enkrat tedensko v popoldanskih oziroma v večernih urah na razpolago telovadnico v rekreativne namene — ali, kot jo imenujejo, »razgibalna telovadba«. Tam igrajo razne igre, drugi pa odidejo na kegljišče (le ta zvrst je zelo množično obiskana). V igrah ne nastopajo samo najboljši športniki, ampak se v določenih časovnih obdobjih menjajo tako, da prihaja množičnost pri vsakem koraku do izraza. Zanimivo je, da je program rekreacije izločil veliki in mali nogomet kljub temu, da imajo na stotine moške delovne sile.

Sledijo še družabni izleti na krajše relacije. Enkrat mesečno priredijo v svojem sindikalnem domu zabavni večer s plesom. Organizator teh zabavnih večerov je vsak mesec drugi obrat kombinata. Večkrat v letu priredijo razne piknike, kjer so v pripravi ognja, žara in pečenja aktivni vsi prisotni. Enega iz vrste piknikov so prisotni s seminarja organizirali ob ognju sami. Ob zaključku tega so bili enotnega mnenja, da se z majhnimi stroški in z izdelano organizacijo da izvesti prijetno zabavno vzdušje na prostem, kar je seveda tudi prežeto s kolektivnimi igrami, kjer sodelujejo vsi.

Celotna rekreacija temelji zgolj na sprostitvi, razgibanju in na rekreativnih športnih igrah, kjer se pa seveda izidi ne registrirajo z zmagami in porazi.

Predavatelj je ob zaključku še prikazal ozkometražni film, ki je v glavnem navajal prej opisane primere rekreacije iz njihovega kolektiva. Vsekakor pa je bila najbolj zanimiva in strokovno podana zdravstvena statistika. Med raznimi temami predavanj je tov. KERNJOL demonstriral ob zvokih raznih viž nekaj razgibalnih vaj, ki so jih vsi prisotni ob smehu in prijetnem vzdušju tudi sami izvedli. V sami diskusiji pa je med drugim bilo precej govora o našem podjetju, češ, kakšno metodo rekreacije naj bi vpeljali v priroči naših delovnih pogojev in specifičnosti delovnih mest, ki se seveda močno razlikujejo z mesti tekstilnih pogonov.

Na ta vprašanja je predavatelj povedal, da naj izdelamo vprašalnik ali anketo z raznimi predlogi, na katere naj bi posamezniki odgovorili in dodali svoje pripombe. Šele na osnovi tega bi lahko govorili o metodi dela rekreacije. Če pa kdo želi zvedeti še več o rekreaciji, naj si prečita podlistek pod naslovom »Oddih in rekreacija«, ki je izšel v časopisu »Delavska enotnost« 2. marca 1968. leta.

-k

Vpliv instrumentov gospodarske reforme na ekonomski položaj podjetja

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

Druga predpostavka za reformsko določitev cene aluminija je obstoj zaprtega vertikalnega ciklusa aluminijske industrije (boksiti — glinica in aluminij — predelava aluminija), ki ima posamezne medsebojno povezane proizvodne faze. Ta predpostavka, ki smo jo doslovno citirali iz reformskih pripravljalnih materialov, ni v skladu z resničnim stanjem, ki je v svetu, saj je prav v tej »grupaciji« svetovna delitev dela visoko razvita. Nekatere države imajo močno razvito proizvodnjo boksita (Jamajka, Surinam, Avstralija, Indija), druge proizvodnjo glinice (Gvineja), tretje zopet proizvodnjo aluminija (ZDA, Kanada, Norveška), medtem ko se predelava aluminija razvija lokacijsko neodvisno od proizvodnje prejšnjih faz in se približuje potrošniškim centrom. S tem vsekakor ne zanikamo možnosti povezovanja vseh teh faz proizvodnje v eno grupacijo — toda to obstaja le takrat, če so podani dejanski prirodniki, tehnični in ekonomski pogoji. Kjerkoli pa obstoji kakršnokoli povezovanje teh faz proizvodnje, so samo ekonomski pogoji tisti dejavnik, ki pogojujejo delo vsake posamezne faze proizvodnje, v nobenem primeru pa delo ene faze proizvodnje ne more iti na račun druge.

Da je domača cena aluminija pod pariteto zunanje cene, smo ugotovili že prej, pač pa se bomo sedaj dotaknili odnosa med proizvodnjo aluminija in fazo predelave aluminija iz aspekta načel reformskih gospodarskih ukrepov.

V vseh reformskih materialih stalno poudarjajo, da morajo vsi gospodarski ukrepi sloneti na enakih načelih za vsako proizvodno dejavnost. Iz istih materialov pa je očitno, da je to osnovno načelo prekršeno z uporabo različnih kriterijev za posamezne proizvodne panoge. Za določene panoge se v materialih priznava princip borznih cen (baker, svinec), za nekatere je veljaven princip zunanjih domicilnih cen (železo), za nekatere velja kombinacija obeh pravkar navedenih načel, medtem ko je bil edino za določitev cene aluminija skonstruiran popolnoma nov pojem »dolgoročne perspektivne cene, ki bi se mogla realizirati z izvozom aluminijevskih polizdelkov na zahodnoevropsko tržišče«.

Predelovalna aluminijevska industrija je poleg nabave domačega aluminija občutno vezana tudi na uvoz aluminija (do 1. 1966 na okrog 25.000 ton), ker ji le dodatni uvoz omogoča boljše izkoriščanje njenih zmogljivosti, ki so za več kot 50 % višje od domače potrošnje aluminijevskih polizdelkov. Vzhodni trg se vedno bolj upira uvozu al polizdelkov, tako da je izvoz naše aluminijevske predelovalne industrije v glavnem usmerjen na zahodnoevropski in ameriški trg. Tu naleti na močno konkurenco domače predelave in na občutne državne zaščitne ukrepe (carine, uvozni davki in takse). V teh državah je možno plasirati v glavnem le — kar se cene tiče — neinteresantne asortimente, ker močne domače predelovalne industrije same skoraj v celoti zadovoljujejo notranje potrebe po visoko kvalitetnih asortimentih, ki so glede na ceno interesantni.

Predelava krije s cenejšim domačim aluminijem okrog 60 % svojih potreb, 40 % pa s precej dražjim uvoznim aluminijem, čez 50 % svojih polizdelkov pa izvažajo in pri izvozu daleč ne dosega onih cen, ki so pri povpreč-

nem asortimentu normalne v državah, v katere je usmerjen naš izvoz. Očitno je, da je to prelivanje akumulacije iz proizvodnje v predelavo aluminija.

Če slednjič pomislimo, kaj predstavlja za proizvodnjo aluminija predpostavljene »obstoje vertikalnega ciklusa posameznih dejavnosti aluminijske skupine«, pridemo do rezultata, da je bila ta premisa postavljena le zato, da bi omogočili prelivanje akumulacije iz proizvodnje aluminija v prejšnje (boksiti, el. energija itd.) in naslednje (predelava) proizvodne faze.

Uporabo različnih kriterijev za različne proizvodne panoge opravičujejo »materiali« z domačimi pogoji, ki so osnova določene proizvodnje, medtem ko teh domačih pogojev (dispariteta cen in kvalitete boksitov, premoga, sode, električne energije itd.) pri določanju cene aluminija sploh ne upoštevajo.

Nujen je sklep, da v politiki cen aluminija glede na obseg in možnosti proizvodnje ne moremo biti neka izjema, temveč se spričo bodočega poslovanja in minimalnih možnosti razvoja postavlja zahteva po uvedbi takega sistema cen aluminija, kakršen obstaja že drugod po svetu: povsod so priznane domicilne cene, domača proizvodnja je zaščitena s carinami, uvoznimi davki in taksami, za izvoz pa priznavajo določene stimulacije.

V prvem polletju 1967 so podjetja Tovarna metalnih polizdelkov Slovenska Bistrica, Tvornica lakih materiala »Boris Kidrič«, Šibenik, Industrija obojenih metalov »Duro Salaj«, Niš, in naše podjetje sklenile sporazum o svobodnem oblikovanju cene glinice, da se cena aluminija določa po kotaciji na borzi v New Yorku z odbitkom 2,5 C/lb in da se cene aluminijevskih polizdelkov sprostijo. Ta podjetja predstavljajo celotno jugoslovansko proizvodnjo glinice in aluminija in več kot 90 % predelave aluminija. K sporazumu je dala soglasje zvezna gospodarska zbornica in je bil julija 1967 predložen zveznemu uradu za cene. Ta še do danes ni dal nobene rešitve, nasprotno, bila je izjava, da »stvar počiva«.

Že v letu 1966 je stagniral izvoz aluminijevskih polizdelkov v SSSR, ki je bila predtem pomemben kupec. Ker se domača potrošnja ni spremenila, se to odraža tudi v rahlem dvigu naših zalog aluminija v decembru 1966. V letu 1967 je izvoz al polizdelkov v SSSR praktično popolnoma prenehal, izvoz na konverti-

bilno področje pa prihaja v čedalje hujšo konkurenco predelovalne industrije v državah-uvoznikah, ki je močno zaščitena s carinami in ostalimi uvoznimi dajatvami, medtem ko se domača potrošnja tudi ne poveča in v nasprotju z vsako logiko trgovina celo uvaža take al polizdelke, ki jih proizvaja domača predelovalna industrija. Kot posledica vsega tega se realizacija domače predelovalne industrije v letu 1967 občutno zniža.

Naši visoki aktivni saldi v menjavi s SSSR povzročijo, da morajo podjetja na osnovi uredbe NB najprej izpolniti svoje obveznosti glede uvoza iz vzhoda in vnaprej odkupiti devizna sredstva, nakar lahko šele uvažajo iz konvertibilnega področja. Ker je bil po dolgoročnem sporazumu s Sovjetsko zvezo za leto 1967 zaključen uvoz 27.000 t aluminija, so bila predelovalna podjetja prisiljena ta aluminij uvoziti, čeprav po njem niso imela zaradi težje prodaje svojih izdelkov tolikšne potrebe in čeprav je bil za 13,5 odst. dražji od domačega aluminija. Podjetjem so se pričele kopičiti zaloge nepredelanega aluminija, na drugi strani pa so imele v teh zalogah vezana visoka obratna sredstva, kar je izredno poslabšalo njihovo likvidnost. Jasnno je, da se je ta situacija predelovalne industrije direktno zrcalila na obsegu naše realizacije in zaloge so pričele hitro naraščati. Začeti moramo iskati tuje kupce in prek leta nam uspe izvoziti 5200 ton aluminija, naše zaloge aluminija konec leta pa dosežejo 5000 ton. Pri izvozu aluminija naletimo povsod na zaščitne uvozne instrumente, ki jih moramo premostiti sami z našo ceno saj izvoz aluminija ne uživa nobenih davčnih olajšav oziroma premij. Tudi naša likvidnost se močno zmanjša kot posledica visokih zalog aluminija in poslabšanja plačevanja domačih dolžnikov.

V tako težki situaciji za domačo proizvodnjo aluminija, ki more v letu 1967 plasirati na domačem trgu le 75 % svoje proizvodnje, pride dodatno še do nerazumljivega ukrepa Narodne banke, ki odobri posebne pogoje za uvoz aluminija iz Sovjetske zveze — enostavno povedano, uvoz dragega tujega aluminija se forsira, domači aluminij pa naj leži pri proizvajalcu, ki naj se brez stimulacije trudi in pridobi družbi konvertibilne devize z izvozom na zaščiteno zahodnoevropsko in ameriško tržišče.

Marjan Bizovičar

Robot za kemijske analize

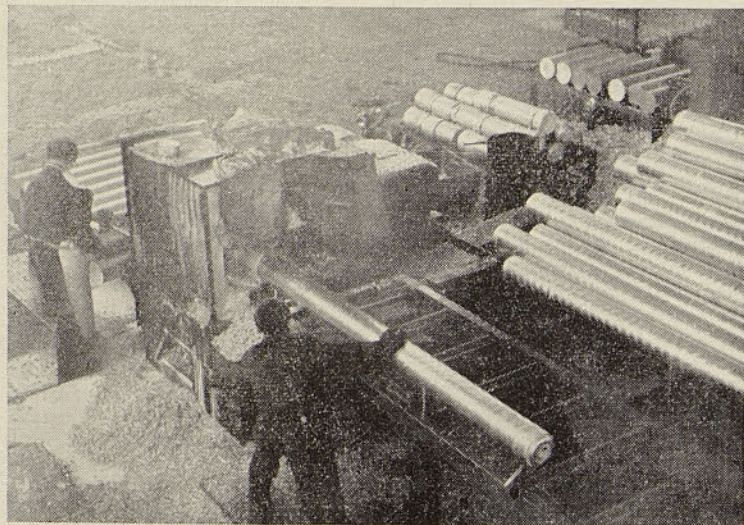
Pred kratkim je začel v Hamburgu obratovati robot, ki samostojno z izredno točnostjo opravlja kemične analize. Analizo izvrši v nekaj sekundah. Stroški za razvoj in konstrukcijo tega novega aparata, ki je v raziskovalnem laboratoriju podjetja Hamburger Esso AG, so bili milijon mark. Aparat so razvili inženirji tovarne Philips v sodelovanju z raziskovalno ekipo Esso laboratorija. Robot lahko uporablja za vse vrste kvantitativnih in kvalitativnih analiz tekočin. Rendgen — spektrograf, kakor se imenuje ta robot, lahko določi, kateri od 81 elementov (od natrija do urana) se nahaja v tekočini (npr. v pogonskem gorivu),

sočasno pa lahko tudi ugotovi točno na miligram količino posameznih kemično povezanih elementov. Robot izredno skrajša čas, ki je potreben za posamezne analize.

Zehanje

Močno zehanje pomeni: odprite okna, zrak je pokvarjen! Ali: zadosti je televizije, postelja vas kliče! Telo je potrebno miru in spanja.

Kot je znano, je zehanje znak pomanjkanja kisika. Zaradi tega človek zeha, kadar je utrujen, ali kadar je v sobi slab zrak. Zehanje pospešuje krvni obtok, da pride po tej poti čimprej dovolj kisika v razne organe, ki ga potrebujejo.

Domačega aluminija je dovolj, uvažamo pa ga še, čeprav je dražji

Sanje

Sanje so bile tisočletja za ljudi nekaj skrivnostnega. V starih časih so se razlagalci sanj na vse načine trudili, da bi iz nesmiselnih slik, ki jih vidi človek v snu, lahko sklepali o njegovem duševnem življenju; ali pa so poskušali na osnovi sanj napovedati bodočnost.

Cisto nekaj drugega pa so bile sanje za očeta psihoanalize — Sigmunda Freuda. Ta sloviti psihiater je znal sanje izkoristiti pri svojih diagnozah, videl pa je v njih tudi nadomestek za želje, ki jih ljudje v življenju niso mogli ustvariti.

Toda šele v novejšem času so znanstveniki z eksperimenti odkrili skrivnost sanj. S pomočjo elektroencefalografa, naprave, ki s kože na glavi zapisuje akcijske tokove možgan, so učenjaki prišli do presenetljivih rezultatov. Ugotovili so naslednja dejstva:

1. Vsak človek sanja. Trden spanec, po našem mnenju brez sanj, v vsaki noči prekine nekaj razdobj s sanjami.

2. Človek, ki se zbudi, se ne more spomniti večine svojih sanj. To je dobro, kajti samo sanje, za katere ne vemo, opravljajo nalogo, ki jim jo je namenila priroda: »odvoz smeti iz možgan«.

3. Človek, ki bi mu preprečili sanjati, bi duševno zbolel. Najprej bi se spremenila njegova osebnost, kolikor pa bi poskus nadaljevali, bi zbolel tudi telesno. To so pokazali poskusi na živalih.

4. Dojenčki presanjajo 40 do 50 odstotkov spanja, odrasli pa 20 do 25 odstotkov. Sesalci sanjajo enako kot ljudje.

5. Znanstveniki menijo, da se podnevi nabere v centralnem živčnem sistemu neka škodljiva snov, ki se s sanjami izloči. To lahko primerjamo z elektronskim računalnikom, iz katerega morajo od časa do časa odstraniti odvečne podatke, če hočejo, da še naprej dela.

Ceprav smo s tem spoznanjem narave spet izgubili delček romantike, je vseeno dobro, ko vemo, da sanje niso prividi, ampak smiselni regulacijski mehanizem za ohranitev zdravja in življenja.

Zgradili so pregrado s serijsko eksplozijo

V Tadžikistanu v Sovjetski zvezi so zgradili pregrado s serijsko eksplozijo, pri kateri so uporabili 2200 ton razstreliva. Eksplozija je bila podobna potresu osme stopnje, v rečno strugo je zgrmel dva milijona kubičnih metrov zemlje in skalovja. Tako je nastala 60 m visoka pregrada. Za to delo bi sicer potrebovali kljub sodobnim strojem kakih pet let.

Naš poštar

Vodni curek, oster kot nož

Da je mogoče z zelo tankim in hitrim vodnim curkom rezati les, je prvi dokazal že pred tremi leti ameriški študent univerze v Ann Arboru, Eugene Bryan. Pozneje je razvil profesor Franz na isti univerzi močnejši generator za vodne curke. Najučinkovitejši rezilni aparat na vodo, ki ga je doslej skonstruiral, komprimira vodo na tlak 4000 atmosfer. Voda brizga iz aparata skozi 1/10 milimetra široko rezo s hitrostjo, ki je trikrat večja od hitrosti zvoka. Kot britev ostri curek prereže vsak material s hitrostjo, ki je odvisna od trdote in debeline snovi. Tako se na primer vodni curek zaje v eni minuti 40 cm globoko v betonsko ploščo.

Opeka, lažja od vode

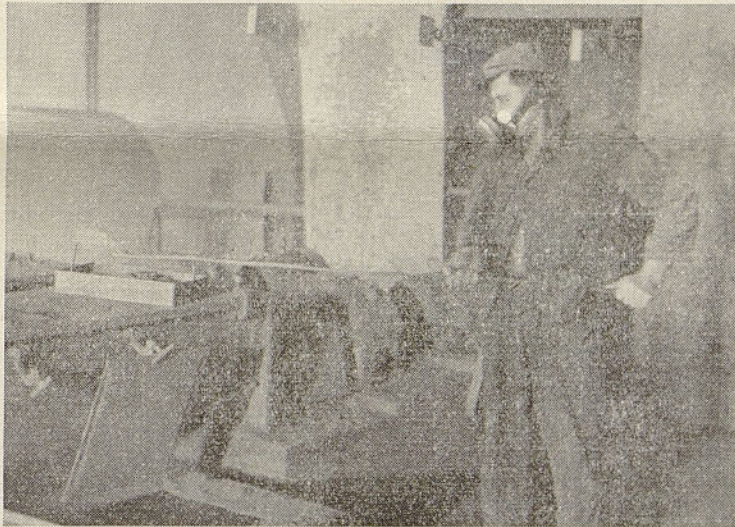
Najstarejši gradbeni material, 5000-letna opeka iz gline, preživlja sedaj novo revolucijo. Po patentu nekega švedskega inženirja, ki je bil preizkušen v kemijski tovarni BASF v Nemčiji, so začele nemške opekarne izdelovati opeko, ki ima manjšo specifično težo od vode. (0,6 do 0,8.) Opeko »paroton« žgo iz zmesi surove gline in penaste umetne mase. Z ozirom na svojo odpornost na pritisk (100 kg/cm²) jo lahko uporabljajo tudi za nosilne

zidove. Razen tega, da zmanjšuje stroške transporta, ima nova opeka še druge prednosti, npr. odlično se veže z malto, da se obdelovati, mnogoštevilne pore doprinašajo k dobri izolaciji prostora itd.

Avtomatizirana železniška proga v Hamburgu

Na odseku dolžine 6,5 km od postaje Trabrennbahn do Ritterstrasse v Hamburgu poizkus-

no obratujeta dva popolnoma avtomatizirana vozova. Elektronska centrala, ki jo je razvil Siemens skupno s tovarno AEG, regulira vožnjo točno po voznem redu, ki velja za ta del proge. Voznik se lahko zaradi uporabe avtomatskega upravljanja povsem posveti opazovanju proge in instrumentov, ki so pred njim. Do sedaj se je že pokazalo, da na ta način dosežejo samo pri porabi električne energije 20% prihranek.

Jemanje vzorca sinter mešanice

Nočni red in mir v Kidričevem

Mnogo nepotrebnega prahu je dvignil odlok o javnem redu in miru v Mariboru, ko ga je sprejela občinska skupščina. Kdo vse se ni našel, da bi »varoval« mladino v Mariboru, ki pa te zaščite sploh ni potrebovala, saj je bil odlok kar dobro premišljen in obdelan.

Ne vemo, kako bi bil podoban odlok sprejet pri nas, jasno pa je, da bi bil zelo potreben in skorajda nujen. Poglejmo samo malo po naselju v poznih nočnih urah, ko lahko vidimo osnovnošolske otroke tudi po 22. uri (dvaindvajseti), kako pred stanovanjskimi zgradbami igrajo za denar, kar jim sodbna razsvetljava naselja omogoča.

Nujno se postavlja vprašanje, kaj delajo njihovi starši, da tega ne opazijo in da se ne zanimajo, kje so njihovi otroci. Tu niso krivi toliko otroci, ki pač dobro izkoristijo brezbričnost in tudi popustljivost staršev, ampak odrasli. Se slabše je s pionirji ob raznih prireditvah v restavraciji (razni plesi), ko staršev ni doma in takrat lahko vidimo trinajstletnike še tudi po drugi uri zjutraj pohajkovati po naselju.

Kdo bo v Kidričevem poskrbel, da se take nepravilnosti odpravijo? Prvi so za to starši tu, na njih je največja odgovornost. Mogoče bi kazalo tudi, da bi se družbenopolitične organizacije bolj zavzele za to zadevo. Otroci sodijo v poznih večernih urah samo v posteljo in nikamor drugam. Zato imamo dovolj argumentov in niti enega proti.

-čk

Naša bloka v Ptuj

(Nadaljevanje s 1. strani)
in kulturnem napredku dežele.

Kmalu po končani vojni so ga poklicali v Beograd na še odgovornejše službeno mesto v zveznem merilu, kjer je ostal do svoje smrti. Kolikšen ugled je užival med jugoslovanskim ljudstvom in kako ga cenimo danes, je razvidno tudi iz tega, koliko je vseh podjetij, šol in ustanov po vsej državi, ki nosijo njegovo ime. Ime, ki je za vedno zapisano z zlatimi črkami v zgodovini naših narodov. Marsikatero njegovo ustvarjalno idejo lahko šele danes pravilno ocenimo in ji damo takšno vrednost, ki ji gre. Boris Kidrič je bil človek, ki je gledal v bodočnost in dajal smer, po kateri mi hodimo danes.

Klinar

Maščevalec candy

GROZLJIVKA

Na svetu živijo ljudje, za katere pravimo, da jih življenje tepe. Prične jih tepsti že v plenicih in jih tepe do konca njihovih dni. So pa tudi taki, katerim v njihovo temno življenje nekoč posveti žarek sreče. Med temi je bil tudi Pepe, junak te zgodbe. Pravzaprav Pepeta ni teplo življenje dobesedno, ampak je bila njegovih tegob kriva njegova žena Špela. Pravi krivec je bil sicer Pepe sam, ker se je sploh ženil s Špelo, toda po toči zvoniti je prepozno; pravijo.

Pepetova Ksantipa, pardon Špela, je bila specialist za razne oblike mučenja. Če bi živila par stoletij prej, bi je bila vesela vsaka še tako renomirana inkvizicijska ekipa. Razen splošno priznane ženske lastnosti, dolgega jezika, je imela še nešteto pripomočkov, s katerimi je znala zagreniti Pepetovo življenje. Prav posebej pa je znala Špela spraviti Pepeta ob živce s svojim veseljem do nakupovanja (No, katera ženska pa nima tega veselja v sebi?) Pepe ji je moral izpolniti vsako željo, pravzaprav je bil v hiši že cirkus, če ji teh želja ni bral iz oči.

Začelo se je takoj po vojni, in sicer z mlinčkom za mletje kave. Imela ga je sosedka in seveda ga je morala imeti tudi Špela. Bolj ji je Pepe dokazoval, da v mlinčku ne bo kaj mleti, saj je v tistih časih celo divke primanjkovalo, o pravi kavi pa so lahko ljudje Pepetovega ranga samo sanjali, bolj je Špela gnala svoje. Res je potem, ko je Pepe popustil, z mlinčkom lahko mlela le tisto trohico slabega sladkorja, ki sta ga dobila na karte, mlinček je pa le imela.

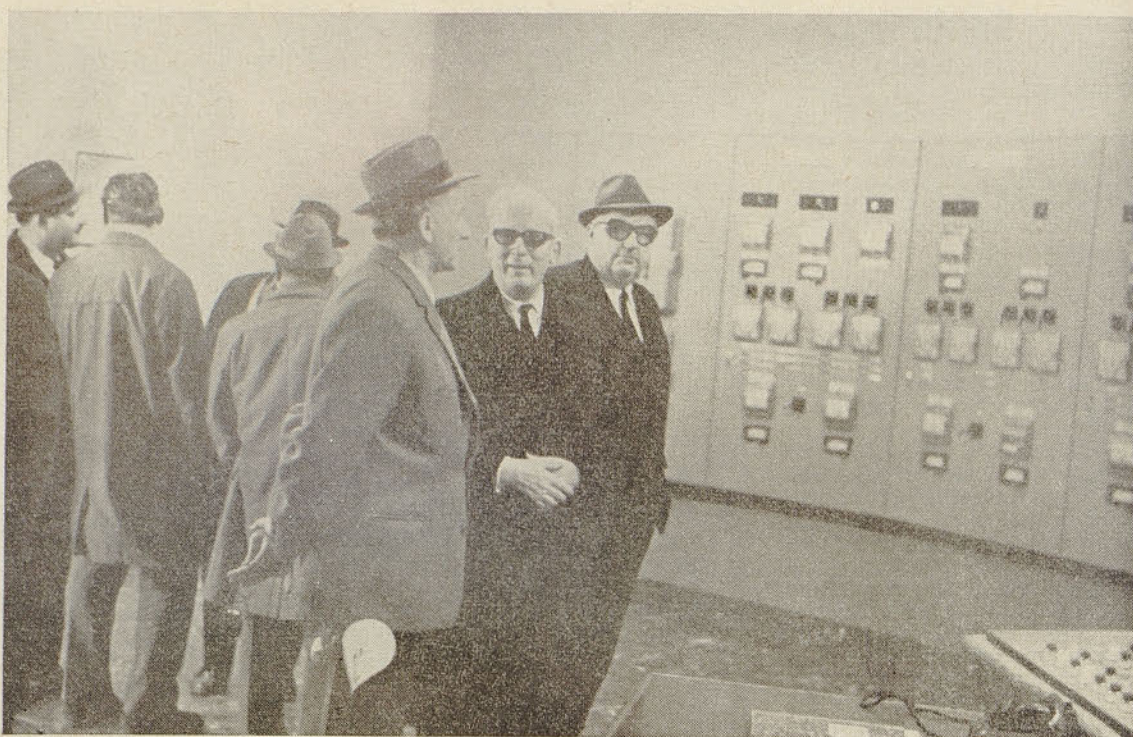
Špelina manija nakupovanja se je v naslednjih letih stopnjevala od mlinčka za mletje kave prek radia, sesalca za prah, televizorja do pralnega stroja. Prav gotovo bi prišel na vrsto tudi fičo, pa se je, hvala bogu, pri pralnem stroju ustavilo!

Sosedka se je neke pohvalila, da bo kmalu dobila pralni stroj. To je izvoljala Špela, ki je takoj pričela obdelovati Pepeta. Ta se je sprva (kot vedno) odločno uprl, potem pa ni več zdržal pritiska in se je vdal v usodo. Še bolj je zategnil svoj, že tako ali tako zategnjeni pas; poiskal je še eno honorarno zaposlitev, in pralni stroj, lep bleščeč CANDY, je bil v hiši.

Špeli so žarele oči, stroj je imela celo prej kot njena sosedka. Hodila je okrog njega kot mačka okoli mladih in nekaj njenih ljubečih pogledov, ki so po naključju zgrešili stroj, je zadelo tudi Pepeta. Za ubogega Pepeta se je največje delo šele pričelo. Stroj je bilo treba priključiti. Ko je obletal vse servise v mestu in so povsod le

zmajevali z glavo ali pa so ga gledali, kot da je padel z Lune, ko je v svoji naivnosti prosil, da bi mu dali nekoga, ki bi mu takoj priključil pralni stroj — se mu je naposled le nasmehnila sreča. Stroj mu je strokovno priključil sosedov poba, ki je imel na tem področju že precej prakse, saj je bil že cela dva meseca vajenec v nekem servisu. Tako je candy kaj kmalu veselo brnel v kopalnici.

Pepeta candyjevo delo ni kaj posebej zanimalo, čeprav je bil vesel, da je Špeli za nekaj časa zavezal jezik. Zadovoljen je počival na kavču in prelistaval svoj priljubljeni časopis. Pozoren je Pepe postal, ko je iz kopalnice slišal glase pomenek, Špela je bila sama v kopalnici in se ni imela s kom pogovarjati, zato se je Pepetu vse skupaj zazdelo grozno zanimivo, pa tudi malce sumljivo. Pozorno je prisluhnil. Že čez nekaj časa pa se je od srca nasmehal. Špela se je pogovarjala s pralnim strojem. Pravzaprav je govorila samo Špela (kar je bil tudi sicer običaj pri Pepetovih), stroj pa je veselo ropotal (čeprav je na perspektu pisalo, da pere neslišno), kot da razume svojo lastnico. Pepe je še bolj pozorno prisluhnil, ko je iz kopalnice zaslišal nekakšno zahvaljevanje. Špela je božala pralni stroj in neprestano ponavljala: »Hvala candy, hvala candy...« Pepe skorajda ni verjel svojim ušesom, ni se mogel spomniti dneva, ko se mu je Špela zadnjič za kakšno stvar zahvalila. Kar malce ljubosumen je postal na stroj. Nekaj časa je še majal z glavo, potem pa se je spet poglobil v časopis. Kakih deset minut je v miru užival, nato pa so se s filmsko naglico zvrstili dogodki, ki se jih bo Pepe spominjal celo življenje. S kavča ga je vrglo presunljivo tuljenje v kopalnici, ki pa je trajalo le za hip, potem pa je nastopila grobna tišina. Ko je hotel proti kopalnici, se Pepe še ni zavedal, da je v njegovo temno življenje pravkar posvetil žarek sreče. Toda ko je vstopil v kopalnico, je imel kaj videti: na tleh pred strojem je ležala njegova žena Špela — mrtva, medtem ko je candy potuhnjeno molčal. Kratke stik, seveda, se je spomnil Pepe, ki se mu je že takrat, ko je sosedov frkavec priključeval stroj, vse skupaj zdelo nekoliko sumljivo. Pepe se je spomnil Špelinega zahvaljevanja candyju pred desetimi minutami; spomnil se je, da je pravzaprav postal samec in da ga nikoli več ne bo kdo silil, da mora kakšno stvar na vrat na nos kupiti. Ošinil je s hvaležnim pogledom molčeči stroj in nežno zašepetal: »Hvala candy!«

Mijalku Todoroviču in drugim gostom razlaga direktor našega podjetja proizvodni proces — v komandnem prostoru glinice

Pravilni odgovori

(Nadaljevanje s 5. strani)

1. a) Prehodi morajo biti vedno prosti!
2. b) Pokvarjeno orodje lahko vedno povzroči nesrečo!
3. a) Najbolj zanesljivo je, da se take zadeve lotijo ljudje, ki imajo za to ustrezno izobrazbo, ali pa so vsaj izurjeni za prvo pomoč!
4. a) Vedno stopite v akcijo takoj!
5. b) Električno orodje, ki ni ustrezno ozemljeno, lahko povzroči smrt!
6. a) Človek, ki ima le trohico pameti, se ne bo izpostavljal nevarnosti, da izgubi oko!
7. b) Upamo, da ste to dobro razumeli!
8. a) Uporaba lestve je edini pravilni odgovor!
9. c) Bodite pri tem delu pozorni, tudi če ste strokovnjak!
10. a) Zaščitite na ta način svoj hrbet!
11. a) Ali ste kadili v prostoru, kjer je kajenje dovoljeno?
12. a) Italijani imajo zelo moder pregovor, ki se glasi: »Bolje pozno, kot nikoli!«
13. b) Predmet, ki ga prenašamo z žerjavom, mora biti vedno dobro pritrjen!
14. a) Varnostna naprava, ki je ne uporabljamo, je brez vrednosti!
15. b) Mladi delavci vedno opazujejo, kaj in kako delajo starejši, izkušeni delavci, zato pazite, kako vi delate!

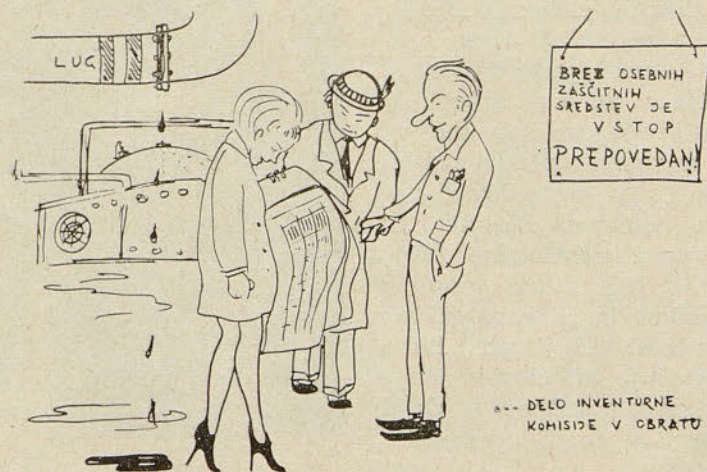
Kakšen rezultat ste dosegli?

Če ste zbrali 14 ali več točk, je vaše znanje in delo na področju varnosti pri delu vredno zavidanja in občudovanja, morda bi se lahko celo ukvarjali s problemi higiensko tehnične zaščite. Če ste dosegli 8–13 točk, pomeni, da se zavedate pomembnosti varstva pri delu, vendar še ne dovolj. Če pa niste zbrali niti 8 točk, se prav zares vprašujemo, kako neki ste uspeli ostati pri življenju tako dolgo, da ste lahko reševali ta test?

Zahvala

Ob bridki izgubi moža in dragega očeta **DARKA MIKIČA** se iskreno zahvaljujem prijateljem in sodelavcem, ki so ga spremljali na njegovi zadnji poti. Posebno se zahvaljujem godbi sindikata TGA Kidričevo, Francu Hojniku za poslovilne besede ter Antonu Brglezu in Karlu Levaniču za pomoč in razumevanje.

Žalujoča žena Štefka

Vietnam, Vietnam...

Vietnam, Vietnam... doživel si strašen dan, ko otrok ostal je sam, vzeli mater so, očeta, in odgnali ju v neznano, kam?

Vietnam, Vietnam

Tujec, ki teptaš nam zemljo, povej, ali ni ti žal! Tu so bratje in sestre, ki jih nekdanji si ljubil sam. Zakaj?

Vietnam, Vietnam

A prišel bo dan! Ko k svobodi človek stal bo, črna, bela in rdeča polt bo se sklenila in stegnila roke k soncu, prišel bo dan!

Vietnam, Vietnam

Avtomatsko upravljanje enote 300 MW

Prva nemška elektroenergetska enota velikostnega reda 300 MW, ki jo gradijo v elektrarni Pleinting podjetja Bayernwerke AG, bo dobila naprave za popolno avtomatsko upravljanje. Ta elektroenergetska enota sestoji iz enocevnega kotla proizvodnje KSG — Sulzer, ki ga bodo kurili z oljem, in turbine s tremi ohišji proizvodnje AEG. Kapaciteta kotla je 912 t/h pri 190 atm in 535°C.

Zahvala

Podpisani Anton Veselič se iskreno zahvaljujem celotnemu kolektivu TGA Boris Kidrič za razumevanje in pomoč v času svoje bolezni.

Anton Veselič, Formin 5